

Täysistunto

Torstai 2.5.2024 klo 16.01—0.46

18. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain 20 ja 21 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 28/2024 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 18. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto. Nyt jatketaan 25.4.2024 pidetyssä täysistunnossa keskeytettyä lähetekeskustelua. — Edustaja Garedeu, olkaapa hyvä.

Keskustelu

23.50 **Kaisa Garedeu ps:** Arvoisa puhemies! Vihdoin maahanmuuttopolitiikan uudistaminen ja kiristäminen sekä samalla talouden tasapainottaminen saavat lisää oikeita askeleita. Nyt pienennetään turvapaikanhakijoille maksettavan vastaanottorahan määrää. Käytännön syistä se lasketaan ensin väliaikaisesti samalle tasolle kuin toimeentulotuen laskennalliset ravintomenot. Tämä on voimassa vuoden 2025 loppuun saakka. Kun sitten koko vastaanottolaki uudistetaan, tiputetaan vastaanottoraha perustuslain ja vastaanottodirektiivin sallimaan minimiin. Jo vuosien 2024—2025 väliaikainen muutos tuo 16 miljoonan euron säästöt valtion kassaan. [Matias Mäkysen välihuuto]

Turvapaikkaprosessin kuuluu toimia niin, että asumisaika vastaanottokeskuksessa on lyhyt. Vastaanottorahalla ei siis ole edes tarkoitus elää pitkäaikaisesti. Turvapaikkapäätöksen saamisen jälkeen henkilö joko palautetaan lähtömaahansa tai hän saa oleskeluluvan ja alkaa rakentamaan elämänsä Suomeen ja elättämään itsensä.

Hallitushan on nyt tehostamassa ja sujuvoittamassa koko tätä turvapaikkaprosessia muiltakin osin. On täysi oikeus ja kohtuus, että myös vastaanottorahaa pienennetään varsinkin nyt, kun hallitus on joutunut tekemään yhdeksän miljardin euron edestä sopeutuksia edellisten hallitusten jäljiltä, jotta me voidaan turvata omille kansalaisillemme julkiset palvelut tulevaisuudessakin.

Sisäministeriön lakihankkeiden lisäksi meillä sosiaali- ja terveysministeriö valmistelee parhaillaan esitystä, jolla poistetaan laittomasti maassa olevien oikeus muihin kuin kiireellisiin sosiaali- ja terveyspalveluihin sekä sosiaaliturvaan. Valmisteilla on myös esitys, jossa maahanmuuttajien saama toimeentulotuki ja työmarkkinatuki tullaan korvaamaan pienemmällä kotoutumistuella. Suomen sosiaaliturva on luotu suomalaisia varten.

Arvoisa puhemies! Suomen ei tarvitse olla turvapaikanhakijoita houkutteleva maa. Suomen täytyy olla ensisijaisesti suomalaisista huolta pitävä maa. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Nieminen.

23.52 **Mira Nieminen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen tavoitteena on kuroa umpeen kuilua julkisen talouden tulojen ja menojen välillä sekä kääntää Suomen velkaantuminen laskuun. Tämä huomioiden hallitus tekee useita toimenpiteitä.

Yksi hallitusohjelman mukainen teko on vastaanottorahaan kohdistuva säästötavoite leikata 13 miljoonaa euroa vuonna 2024 ja kahdeksan miljoonaa euroa vuonna 2025. Vuosille 26—27 säästötavoite on kummallekin neljä miljoonaa euroa. Säästötavoite pohjautuu maahantulon olettimiin kyseisille vuosille.

Esityksen tavoitteena on lisäksi lyhentää turvapaikkaprosessia ja tehostaa paluita sekä vapaaehtoista paluuta. Vastaanottokeskuksen asiakkaan oleskelu Suomessa on tilapäistä, ja vastaanottokeskuksessa vietetyn ajan on tarkoitus olla lyhyt. Tavoitteena on, että henkilö siirtyy mahdollisimman pian joko kuntaan tai palaa takaisin lähtömaahansa. Tämän takia myös vastaanottoraha on suunniteltu etuudeksi, jolla henkilön toimeentulo turvataan ainoastaan lyhytaikaisesti.

Koska vastaanottojärjestelmän piirissä olevan henkilön oleskelu Suomessa ei ole vakinaista ja vastaanottokeskus antaa asiakkaalle aineellisia hyödykkeitä sekä järjestää vastaanottopalvelut — kuten majoituksen, sosiaalipalvelut, terveyspalvelut, tulkkauksen ja käännöspalvelut sekä työ- ja opintotoimintaa — ehdotetaan, että lähtökohtana vastaanottorahan määrän arviointiin käytettäisiin välttämättömänä toimeentulotukena myönnettävien toimeentulotuen laskennallisten ravintomenojen tasoa eli 49 prosenttia toimeentulotuen perusosasta. Vastaanottorahan perusosa on tarkoitettu jokapäiväisen elämän välttämättömiin menoihin kuten vaatteisiin, vähäisiin terveydenhuollon kustannuksiin ja joukkoliikenteen kuluihin sekä ruokamenoihin, jos vastaanottokeskus ei järjestä ateriapalveluja.

Esityksen vaikutuksia erityisen haavoittuvassa asemassa oleviin yksinhuoltajaperheisiin ehdotetaan lievennettäväksi säätämällä yksinhuoltajille oma vastaanottorahan perusosa. Vastaanottolain muutos pienentää vastaanottorahaa ja käyttörahaa, joita myönnetään kansainvälistä suojelua hakeville, tilapäistä suojelua saaville ja ihmiskaupan uhreille, joilla ei ole kotikuntaa. Vähennyksen suuruus riippuu siitä, onko kyseessä yksin asuva, yhteistaloudessa asuva, yksinhuoltaja vai lapsi. Käyttörahaa myönnetään myös ilman huoltajaa maahan tulleille lapsille, jotka saavat täyden ylläpidon alaikäisille suunnatuissa vastaanottoyksiköissä.

Arvoisa rouva puhemies! Esityksellä pyritään vähentämään turvapaikka- ja vastaanottojärjestelmän houkuttelevuutta niin, että Suomeen ei hakeuduttaisi anomaan kansainvälistä suojelua ilman todellista suojelun tarvetta. Erityisen tärkeää tämä on esimerkiksi Suomen itärajan tilannetta ja hybrdivaikuttamista silmällä pitäen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu.

23.55 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Muistatteko ne leipäjonossa seisonheet ukrainalaiset? Näinkö Suomi kohtelee sotaa pakenevia? Ukrainalaiset antoivat palautetta, että olivat yllättyneitä siitä, miten matala tämä mahdollinen tuki tai tuen taso oli, ja tuli selkeää palautetta siitä, että se ei riittänyt täällä elämiseen.

Vastaanottorahan leikkaukset osuvat erityisen kipeästi lapsiperheisiin, joiden toimeentulo on nytkin niukkaa. Suuri osa vastaanottojärjestelmän piirissä olevista perheistä ja lap-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2024 vp

siperheistä siis on yksinhuoltajaperheitä. Vastaanottoraha on Suomessa jo valmiiksi pieni, ja Suomi on saanut esimerkiksi YK:n lapsen oikeuksien komitealta suosituksen turvapai-kanhakijalapsien sosiaaliturvan kasvattamisesta.

Hallituksen päätös pienentää vastaanottorahaa on jälleen yksi hallituksen päätöksistä, joka tulee syventämään lapsiperheköyhyyttä ja lapsiköyhyyttä Suomessa. Jo aiempien hallituksen toimien myötä 17 000 lapsen on arveltu putoavan köyhyYTEEN.

Yksin asuvalle ja yksinhuoltajalle myönnettävän vastaanottorahan perusosaa ehdotetaan pienennettäväksi noin 50 eurolla kuukaudessa, ateriat tarjoavassa vastaanottokeskuk- sessa 102 eurosta 88 euroon kuukaudessa. Alennettua vastaanottorahaa ei indeksijäädytys- ten vuoksi koroteta seuraavina vuosina, joten tilanteessa, jossa inflaatio viime vuonna oli kuusi prosenttia ja vielä arvonlisävero nostetaan, rahan riittävyys suhteessa elinkustan- nuksiin huononee entisestään. Tarvittaessa on mahdollisuus hakea täydentävää vastaanot- torahaa, mutta sitä tulee hakea erikseen, mikä kuormittaa jo muutenkin rasittuneita yksin- huoltajia mutta myös tätä meidän hallintoprosessia — josta täällä moneen kertaan on ker- rottu, että sitä vähennetään, mutta näissä maahanmuuttoesityksissä suunta näyttää olevan aivan toisenlainen. Täydentävää vastaanottorahaa ei myöskään ole tarkoitettu päivittäisiin arjen kuluihin vaan erityisistä tarpeista tai olosuhteista aiheutuviin kuluihin.

Vastaanottorahan leikkaaminen heikentää lapsen oikeuksien toteutumista. Hallituksen esityksellä on todettu vaikutusarvioinneissa olevan vain negatiivisia vaikutuksia lasten ja lapsiperheiden osalta. Monilla paikkakunnilla vastaanottojärjestelmän asiakkaalla ei ole oikeutta varhaiskasvatukseen, jolloin lapset oleskelevat täysipäiväisesti kotona vanhem- pien kanssa. Resurssit tehdä tai toteuttaa mitään tällä vastaanottorahalla ovat hyvin mini- maaliset. Lapsiasiainvaltuutettu on myös huomauttanut, että yksin tulleiden alaikäisten käyttörahan alentamiseen on liitetty esityksessä heikosti perusteltuja tavoitteita.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Forsgrén poissa. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

23.59 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Tämä on nyt yksi näistä lakiesityk- sistä, jotka siis tuntuvat aivan käsittämättömän julmilta. Ja nyt, kun esimerkiksi edustaja Sirén on tullut tänne saliin, niin kyllä voi kysyä: miten ihmeessä te voitte seistä tämän la- kiesityksen takana?

Tämä tulee johtamaan ihmisten nälkiintymiseen ja aliravitsemukseen. Me laskettiin, että alimmillaan tämä korvaus tulee olemaan noin 6,5 euroa päivässä, jolla pitäisi sitten se ruo- ka hankkia. Yhdenvertaisuusvaltuutettu on muun muassa todennut, että tämän lain esitöi- denkin mukaan tämä tulee vaikuttamaan lastensuojelutoimenpiteiden tarpeen lisääntymi- senä, perheväkivallan kasvuna, perheiden huonovointisuutena, ruokavalion yksipuolistu- misena ja ruokajakelun pariin hakeutumisena ja että vastaanottorahan pienenemisellä olisi lapsen oikeuksien vastaisia ja hyvin epäinhimillisiä vaikutuksia.

Ja tosiaan, niin kuin edustaja Hopsu täällä totesi, tilanne oli tammikuun alussa se, että vastaanottojärjestelmän asiakkaista 79 prosenttia oli ukrainalaisia. Tämähän on se viesti, edustaja Sirén, edustaja Partanen ja edustaja Keto-Huovinen, jonka te lähetätte näille uk- rainalaisille, jotka Suomeen ovat tulleet? Tämähän on se tapa, miten suomalainen yhteis- kunta heidät vastaanottaa ja pitää heistä huolta, että viedään tämä vastaanottoraha näin jär- kyttävän alhaiselle tasolle, että he joutuvat turvautumaan nöyryyttävällä tavalla ruokajo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2024 vp

noon Suomessa sen jälkeen, kun he ovat kokeneet Venäjän hyökkäyssodan raakuuksia Ukrainassa? Eikö teitä hävetä?

Tämä on pelkkää kidutusta, ja tämä on pelkkää kiusaamista. Eli huolimattomasti säädetty indeksijäädytys ei riittänyt hallitukselle, vaan nyt tätä vastaanottorahaa heikennetään lisää. Onko teillä pokkaa nyt nousta seisomaan ja puolustaa tätä esitystä erityisesti esimerkiksi näiden ukrainalaisten näkökulmasta? Onko teillä pokkaa seistä heidän edessään kasvotusten ja kertoa, että tämä on juuri sitä rationaalista politiikkaa, jota me haluamme täällä Suomessa tehdä, jotta emme houkuttelisi tänne turvapaikanhakijoita? En usko, että teiltä löytyy siihen rohkeutta. [Atte Kaleva: Tämä on juuri sitä kunnioitettavaa keskustelua? Asiallisiin kysymyksiin vastataan, mutta ei asiattomiin!] — Millä tavalla tämä on asiaton kysymys? Ukrainalaisia asuu tällä hetkellä Suomessa. Ukrainalaiset joutuvat turvautumaan ruokajonoihin parastaikaa, ja se, mitä te teette, on sitä, että te alennatte tätä vastaanottorahaa niin alhaiselle tasolle, että se tulee todennäköisesti johtamaan nälkiintymiseen. [Joakim Vigelius: Te puhuitte kidutuksesta, käsittämättömyydestä!] — Tämä laki on kidutusta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäkynen, olkaa hyvä.

0.02 Matias Mäkynen sd: Arvoisa puhemies! Koko ilta on käsitelty tähän mennessä näitä maahanmuuton kiristyslakeja, ja tämä on isoimmasta päästä näitä säästölakeja, ilmeisesti taloudelliselta vaikutukseltaan hieman yli 10 miljoonaa euroa, kun tämä hallitus kokonaisuudessaan nyt leikkaa semmoiset 9 000 miljoonaa — muun muassa 2 000 miljoonaa euroa julkisista sosiaali- ja terveyspalveluista — ja on valmis leikkaamaan miten paljon tahansa suomalaistenkin, täällä syntyneidenkin ihmisten, sosiaaliturvasta, toisin kuin perussuomalaiset ennen vaaleja väittivät. Eli tämä on se, mitä perussuomalaiset ovat vaatineet ja halunneet ja saaneet aikaan luopuakseen sitten kaikista muista lupauksista, joita ovat antaneet suomalaisille ennen vaaleja. Tästä oikeastaan tässä hallituksen tarinassa hyvin pitkälti on kysymys. Kokoomus saa työmarkkinoille juuri ne uudistukset, jotka on Elinkeinoelämän keskusliitolle luvannut, saa leikata julkisista palveluista niin paljon kuin haluaa vastoin perussuomalaisten lupauksia, ja perussuomalaiset saavat sitten vastapalvelukseksi hieman yli 10 miljoonan euron heikennyksen turvapaikanhakijoiden toimeentuloon.

Tässä tietysti samalla ollaan todennäköisesti tekemässä uutta käytäntöä ja uutta tulkin-
taa Suomen perustuslaista siinä, miten matalalle tasolle Suomessa asuville henkilöille voidaan sosiaaliturvaa leikata, ja avataan meidän sosiaalisiin perusoikeuksiin sellaisia uusia minimitasoja, uusia aukkoja, joita aikaisemmin Suomessa ei ole ollut mahdollista tehdä.

Toivon perustuslakivaliokunnalle viisautta ja myöskin rohkeutta arvioida tätä oikeasti nyt suhteessa Suomen kansainvälisiin velvoitteisiin, suhteessa meidän omaan perustuslakiimme ja siihen, mikä on inhimillinen vähimmäistoimeentulon määrä, joka ihmiselle voidaan Suomessa mahdollistaa. Jo aiemmilla leikkauspäätöksillä lapsiperheköyhyyttä on lisätty todella voimakkaasti, ja nyt sitä ollaan tekemässä jälleen vielä enemmän ja kohdistuen sitten maahanmuuttajiin, jotka ajetaan kaikista tiukimpaan asemaan. Näyttää olevan niin, että kunhan maahanmuuttajilla menee vielä vähän huonommin, niin ei ole mitään väliä, kuinka huonosti suomalaisilla pienituloisilla menee.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.